

DNEVNA PRIPREMA ZA VJERONAČNI SAT

I. OPĆI PODATCI O VJERONAČNOM SATU

Škola: Osnovna škola

Razred: osmi

Vjeroučitelj: Anto Zubak

Nastavna cjelina: KATOLIČKA CRKVA I KRŠĆANSTVO U HRVATA

Nastavna tema: Društveni i vjerski život Hrvata u srednjem vijeku

Nastavna jedinica: Hrvatska - predziđe kršćanstva

Ključni pojmovi: Predziđe kršćanstva

CILJ: Učenik će objasniti zašto se hrvatski narod smatra predziđem kršćanstva.

ISHODI:

Obrazovni / *kognitivni* Učenik će se prisjetiti povijest i opisati patnje hrvatskog naroda pred najezdom turskih osvajača.

Odgojni / *afektivni* Učenik će uočiti doprinos Crkve i pojedinih osoba u promicanju i očitovanju katoličke vjere.

Djelatni / *funkcionalni ili psihomotorički* Učenik će naučiti i otkriti značenje čvrste vjere i povjerenja u Gospodina.

Metodički sustav: predavački s elementima demonstracije

Oblici rada: frontalni i individualni

Aktivnosti učenika: razgovor, pisanje, slušanje, čitanje

Nastavne metode: molitva i molitveno izražavanje, demonstriranje, usmeno izlaganje, pripovijedanje, opisivanje, objašnjavanje, izvještavanje, razgovor, diskusija, čitanje i rad na tekstu, stvaralačko izražavanje

Nastavna sredstva: slike, tekst, udžbenik -S Kristom u život, riječ učitelja, Ilustrirana povijest Hrvata; F. Šanjek: «Kršćanstvo na hrvatskom području»; Dubinović, Horvat, Katić, Mužić: «Hrvatska povijest»...

Nastavna pomagala: ploča, kreda, bilježnica, olovka

Korelacija: *Hrvatski jezik*: jezična baština u Hrvata (razvoj hrvatskog jezika od Bašćanske ploče do danas – najvažniji pisani spomenici), zavičajni govor i narječje prema književnome jeziku. *Likovna kultura*: Sakralna umjetnost u hrvatskoj baštini

Plan ploče:

HRVATSKA - PREDZIĐE KRŠĆANSTVA Karta turskih osvajanja do 16 st. u prilogu 1

Pitanja za provjeru ishoda:

- Objasni zašto se hrvatski narod smatra predziđem kršćanstva.
- Prisjeti se povijesti i opiši patnje hrvatskog naroda pred najezdom turskih osvajača.
- Navedi doprinos Crkve i pojedinih osoba u promicanju i očitovanju katoličke vjere.
- Opiši značenje čvrste vjere i povjerenja u Gospodina.

Izvori za pripremanje nastavnika: - *Plan i program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi*, Hrvatska biskupska konferencija, Zagreb, 2003., Katekizam Katoličke Crkve, udžbenik za 8 razred *S Kristom u život*

Izvori za pripremanje učenika: udžbenik i radni list

II. GLOBALNA STRUKTURA SATA

Predavački s elementima demonstracije

1. Molitva
2. Najava i uvođenje u temu
3. Obrada sadržaja
4. Sistematizacija i definiranje
5. Aktualizacija
6. Zadatak za rad
7. Molitva

III. TIJEK SATA

1. Molitva

Težak je bio naš povijesni put kroz stoljeća.

U obrani svoje vjere i svoga postojanja

isplakali smo mnoge suze

i platili skupu cijenu krvi.

...usuđujemo se ponoviti riječi sv. Pavla

da smo vjeru sačuvali.

kardinal Franjo Kuharić

2. Motivacija

- ✓ Na ploču pričvrstiti magnetima kartu turskih osvajanja do 16 st. (karta u prilogu 1).
- ✓ Pitanjima poticati učenike da se prisjete znanja iz povijesti o Turskim osvajanjima.
  - Npr. Tko su bile Osmanlije?
  - Kako su došli do Europe?
  - Po čemu su bili poznati kao vojnici?
  - Znete li neke od poznatijih Turskih paša ili sultana?

3. Najava i uvođenje u temu

Na ploči se vidi karta i područja Turskih osvajanja kroz 400 godina i likovi nekih od poznatijih osoba iz tih doba. (Ukratko ponoviti gradivo povijesti o Turskim osvajanjima ...)

- ✓ Iz svoje domovine u Maloj Aziji, želeći proširiti svoju vlast kreću prema Europi u drugoj polovici 14 st.
- ✓ Uz teritorijalne pretenzije žele nametnuti i svoju vjeru.
- ✓ Naš Hrvatski narod i država bili su ugroženi.
- ✓ Ne samo teritorij nego i naša vjera.

Možda se pitate zašto o njima na satu vjeronauka?

Upravo zbog Crkve i čvrste vjere koja je održala narod i njegove kulturne, nacionalne i religiozne vrijednosti od propasti pred najezdom Osmanlija ili Turaka.

4. Obrada sadržaja

Kad su Turci god.1453 osvojili Carigrad, Papa Kalist III pozvao je sve kršćanske narode u križarski rat.

U svim tim borbama sudjelovao je veliki broj Hrvata koje je pokrenuo **franjevac IVAN KAPISTRAN**. Protuosmanlijski križar i branitelj kršćansta umro je u ILOKU, a zbog mnogobrojnih posmrtnih čudesa i viđenja proglašen je svecem. (pokazati grafofoliju sa slikom sveca i grada Iloka)

Turci nisu bili skloni kršćanima i sve su činili da bi ugasili VJERU u narodu.

Veliku ulogu u tome vremenu imali su pojedinci, vojskovođe, vladari koji su svojim primjerom davali snagu i vjeru u život i ispravnost borbe protiv i nadmoćnijeg neprijatelja.

16. i 17. st. bila su stoljeća koja su nazvana «dva plačuća stoljeća Hrvatske».

Brojni su katolici zbog straha prešli na Islam, ali neki su izdržali sve pritiske i ostali vjerni Kristu i Rimskoj Crkvi.

U Bosni i Hercegovini djeluju franjevci koji su svojim skrivenim radom, djelujuću po kućama i živeći kao običan puk, čak i kao vođe puka vodili narod u borbu za slobodu. (Zanimljivost da franjevce u Bosni nazivaju UJACIMA, jer su puštali brkove da ih Turci ne prepoznaju i narod ih je predstavljao janjičarima kao svoju rodbinu.)

Prelazak na Islam zauvijek je promijenio etničku sliku ovih oduvijek kršćanskih krajeva.

- ✓ Poslušajmo malo o tim zanimljivim osobama važnima za naš narod, našu naciju, nacionalnost i vjeru ...
- U 15. st. Turci prodiru i zauzimaju Bosnu koja je «šaptom pala, zadnji Bosanski kralj **STJEPAN TOMAŠEVIĆ KOSAČA** nije mogao zaustaviti Turke, zarobljen je i pogubljen.
- Njegova žena kraljica **KATARINA KOTROMANIĆ KOSAČA** uspjela je izbjeći toj sudbini i pobjeći u Dubrovnik.

- Djeca Stjepan i Katarina odvedeni su u roblje i nikada se više nije čulo o njihovoj sudbini. Kraljica se povukla u Rim i cijeli svoj imetak poklonila sirotinji i Svetoj Stolicu.
- Život je završila u Rimu 1478 g. Njezino tijelo je položeno na počasno mjesto u rimskoj crkvi Aracoeli u Rimu, a njezine plemenite ljudske i vjerske vrline su joj posebice priznate kada je proglašena blaženom.

Po mogućnosti, pokazati fotografiju Crkve Aracoeli iz knjige Vodič po Rimu.

- Taj događaj je samo bio predznak upada Turaka u Hrvatsku.
  - Treba naglasiti da su Turci u svojim osvajanjima veliku pažnju pridavali i širenju svoje vjere - Islama.
  - Nisu bili tolerantni prema kršćanima, te su ih smatrali građanima drugog reda.
  - Tlačili su stanovništvo teškim nametima.
  - Sve to natjeralo je i prisililo Hrvate na masovne selidbe.
  - Neki su zauvijek napustili domovinu i naselili se u Gradišću (Austrija), Moliseu (Italija), ili okolici Bratislave (Slovačka).

U samoj Hrvatskoj dogodile su se mnoge promjene:

- Bitka na Krbavskom polju 1493 g. kada je izginuo cvijet hrvatskog plemstva i mladosti.
- Bitka na Mohačkom polju 1526 g.
- Trogiranin **PETAR BERISLAVIĆ** podigao je moral hrvatskom narodu tražeći i dobivši pomoć od svog prijatelja tadašnjeg Pape **LEONA X** koji je molitvama i novcem pomogao u borbi protiv Turaka. (pokazati sliku na foliji)

Ban Berislavić je punih sedam godina ratovao protiv Turaka. Najuspješnija pobjeda je ona kod Jajca 1518g. Često je i sam znao prodavati svoju imovinu ili je zalagati da bi opskrbio vojsku.

Uz pomoć Vatikana hrvatski vojnici pod Banom Petrom izvojevali su još puno bitaka, zato im 1519 g. LEON X daje naziv «**ANTEMURALE CHRISTIANITATIS**» - ili **PREDZIĐE KRŠĆANSTVA**.

Svojim životima obranili su Europu kao živi zid od Osmanlijskih osvajanja...

(Pokazati i sliku crkve Sv. Marije iznad Minerve u Rimu, gdje je Leon X na oltar postavio pismo sa pohvalom Berislaviću.)

Treba spomenuti još neka imena osoba koji su se istaknuli u borbi za slobodu i vjeru:

TOMO BAKAČ ERDODY

Glavni lik u borbi kod Siska 1593g., vojska je imala samo 5000 ljudi u odnosu na 15000 turskih vojnika. Poznate su njegove riječi: «ne gledajmo na broj neprijatelja, Bog će nam pomoći. U Bogu je pobjeda». Ove posljednje riječi nalaze se i na njegovom grobu u zagrebačkoj katedrali. Pobijedio je i oduševio cijelu Europu, polovica turskih vojnika utopila se u rijeci Kupi. (pokazati foliju)

NIKOLA JURISIĆ

Senjanin, obranio Kiseg, vidjevši mnoštvo djece, žena i staraca na svom putu prema Beču zaustavio se u Kisegu i odlučio obraniti narod. Imao je samo 700 ljudi, dok su Turci napadali, Hrvati su se hrabro branili, i gubeći svoje ljude. Turski sultan je u nekoliko navrata slao poruke za predaju, ali Jurišić se nije dao iako je imao samo 60 branitelja. Žene su zapomagale, a Turci su se iznenada dali u bijeg. Kasnije su pričali da su pobjegli zbog nekog konjanika sa vatrenim mačem koji ih je tjerao sa zidina. Hrvati su u tome prepoznali Sv. Martina i njemu zahvaljivali.

NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI Najpoznatiji vojskovođa Hrvatskog naroda. Spasio je «ostatke ostataka» hrvatskog kraljevstva od sigurne propasti. Najpoznatiji je boj kod Sigeta. Dobro je opskrbio grad, te je prije velike bitke od vojnika tražio da se obvežu na poslušnost i vjernost do smrti. Sa 2500 ljudi branio je grad nasuprot 100 000 Turaka. Prije odlučne bitke i sam je prisegao Bogu riječima: «Ja, Nikola Zrinski, obećavam najprije Bogu velikome i našoj ubogoj domovini i vama vitezovi da vas nikada neću ostaviti, nego da ću s vama živjeti i umrijeti, dobro i zlo podnijeti. Tako mi Bog pomogao.» Opsada je trajala 5 tjedana, ali i uz poziv na predaju od strane sultana Zrinski se nije predao.

Sultan mu je želio podariti cijelu Hrvatsku ako mu preda tvrđavu Siget. Siget je sačuvan, a tako i kršćanska Europa, ali je hrabri vojskovođa u proboju poginuo da bi sačuvao živote nekolicine koji su ostali u tvrđavi. Turci su se povukli i odustali od invazije na Beč i Europu. (pokazati sliku na foliji) Sve ih je vezala vjera i pomoć molitava.....

Možemo sad pogledati što u kratko piše u vašim knjigama str. 91-93.

5. Sistematizacija i definiranje

Možda vam se činilo kao predavanje iz povijesti, ali možda ste i primijetili da se kroz živote svih provlači vjera koja ih je čuvala i očuvala, a sa njima i nas sviju u budućnosti.

Naziv predziđe Kršćanstva nosili su sa ponosom i opravdano jer su svojim životima sačuvali integritet i cjelovitost Europe.

Zahvaljujući nebrojenim žrtvama hrabrih vojnika i vojskovođa znanih i neznanih sačuvana je domovina i prodiranje Turaka u Europu.

6. Aktualizacija

Težak je bio povijesni put Hrvata kroz stoljeća. U obrani svoje vjere i svog postojanja izgubili smo mnoge živote i prolili mnoge suze, ali smo VJERU sačuvali.

Nikada ne smijemo zaboraviti svoju prošlost i moramo pamtiti i učiti iz primjera i graditi vlastitu budućnost.

Crkva je dijelila povijesnu sudbinu hrvatskog naroda i postala dio njegova bića.

Zadatak za rad

Ako ostane vremena može se provesti mala vježba kroz sastavljanje pričica «TKO JE TKO», ili zadati kao domaći uradak.

Piše se u prvom licu. Npr. Živio sam tu u vašoj blizini u dalekom 16st. Pogađate sigurno vojnik sam, vojskovođa i zamislite Ban. Moj životni cilj bio je otjerati Turke što dalje od naše domovine.

Borio sam se u Bosni, Hercegovini, Hrvatskoj. Često sam pisao prijatelju Papi Leonu za pomoć u molitvi i u zlatnicima. Ratovao sam sedam godina, život sam završio na planini Plješevici 20. svibnja 1520 g.

Najradosniji dan u životu bio mi je kada je LEON X počastio mene i Hrvate nazivom PREDZIĐE KRŠĆANSTVA.

Ako još niste pogodili dobio sam ime po Isusovom apostolu Stijeni među svima, a živio sam u Trogiru.

JA SAM.....PETAR BERISLAVIĆ.

7. Molitva:

Kao molitva može se izreći pjesma A. G. MATOŠA

PRI SVETOM KRALJU
PROZOR STJEPANOVOG DOMA
PRIČA GOTSKI SAN.
MODRI TAMJAN I AROMA
PUNI SVETI STAN.
STANAC KAMEN, KROTKI TOMA
ERDEDY, BAKAČ BAN
HEROJ SISAČKOGA SLOMA
SJA KO ONAJ DAN.
U KATEDRALU KAD SU TEŠKE NOĆU,
NA BANOV GROB ZNA NEKA ŽENA DOĆI
S TEŠKIM KRIŽEM CIJELE JEDNE NACIJE,
A KIP JOJ VELI: MAJKO, AUDIANT REGES:
REGNUM REGNO, NON PRAESCRIBIT LEGES
(KRALJEVSTVO KRALJEVSTVU NE PROPISUJE ZAKONA)
I DOK JE SRCA, BIT ĆE I KROACIJE !

IV. KRITIČKI OSVRT

PRILOZI

- ✓ Karta turskih osvajanja do 16 st. -prilog 1

KARTA HRVATSKE NAKON TURSKIH OSVAJANJA 1606. god.

